

Odborný seminár Paleogeografia a tektonický vývoj molasových panví a vulkanitov Západných Karpát

Odborný seminár Paleogeografia a tektonický vývoj molasových panví a neovulkanitov Západných Karpát sa konal 18. októbra 1985 na Geologickom ústave Dionýza Štúra v Bratislave pri príležitosti 60. narodenín RNDr. Jána Gašparika, CSc.

Seminár zorganizoval RNDr. D. Vass, DrSc., a pripravil aj nasledujúci výťah z prednášok:

I. Krystek: **Vatové sedimenty v karpate čelnej hlbiny Západných Karpát na Morave**

V južnej a strednej časti čelnej hlbiny na Morave je karpát vyvinutý prevažne ako šlír. Prevládajúcou sedimentárnou textúrou je paralelná laminácia. Sedimenty sa ukládali pravdepodobne z uniformných suspenzií v málo dynamickom prostredí.

Sedimenty karpátu, pochované pod 2000 — 4000 m hrubými flyšovými príkrovmi (vrty MND Gottwaldov 1, 2, Stupava 1), majú pestrú paletu sedimentárnych textúr: popri paralelnej laminácii sa zistilo šošovkovité, zvlnené a zvlášť flaserové zvrstvenie, drobné šikmé zvrstvenie prúdových čerín a zvrstvenie typu rybia kosť (herringbone cross-bedding), zriedka aj gradačné zvrstvenie. Na vrstevných plochách sú čerinové vtisky, bioglyfy, miestami je hojná bioturbácia. Textúrne znaky svedčia o sedimentácii v plytkovodnom prostredí prílivo-odlívových plošín v intertidálnej a zvlášť subtidálnej zóne. Textúry sa cyklicky opakujú. Možno usúdiť, že sedimenty karpátu pochované pod flyšovými príkrovmi predstavujú južný okraj karpatskej čelnej hlbiny, kde more transgredovalo na ploché pobrežie tvorené kryštalinikom. Transgresiu karpátu na sávske čelá príkrovov sme tu, na rozdiel od viedskej panvy, nezistili.

D. Vass: **Rádiometrickí časová škála neogénu Paratetidy a rýchlosť sedimentácie v alpinských molasových panvách Západných Karpát**

Intenzita rýchlosti sedimentácie vo vnútorhorských panvách Západných Karpát migrovala od západu na východ. Vo viedskej panve kulminovala počas karpátu (22 cm / 100 rokov), v trnavsko-galantskej panve (severná časť Podunajskej nížiny) v bádene (8,62 cm / 100 rokov) a vo východoslovenskej panve v spodnom sarmate (18,61 cm / 100 rokov).

Podobný trend mala migrácia intenzity rýchlosti sedimentácie v čelnej hlbine Západných Karpát: v juhozápadnej časti moravskej čelnej hlbiny kulminovala v karpate (12 cm / 100 rokov), v severovýchodnej časti moravskej čelnej hlbiny v spodnom bádene (10 cm / 100 rokov) a v poľskej čelnej hlbine v sarmate (10,38 cm / 100 rokov). Kulminácia rýchlosti sedimentácie sprevádzala, resp. predchádzala posledné vrásnivité procesy vo Vonkajších Západných Karpatoch.

V období neskej molasy (panón — pliocén) najrýchlejšia sedimentácia bola v zadnej hlbine, napr. v gabčíkovej panve v ponte (10 cm / 100 rokov).

Pri generalizujúcom pohľade na neogénny vývoj Západných Karpát možno konštatovať, že rýchlosť sedimentácie a vulkanická aktivita kulminovali v strednom miocéne. Detailná analýza časového vzťahu medzi rýchlosťou sedimentácie a vulkanizmom na východnom Slovensku ukazuje, že kulminácia rýchlosti sedimentácie (spodný sarmat) predchádzala kulmináciu vulkanickej aktivity (stredný a vrchný sarmat).

M. Kováč — I. Krystek — D. Vass: **Vznik, migrácia a zánik sedimentačných priestorov v Západných Karpatoch počas neogénu**

Neogénny vývoj alpsko-karpatskej sutúrnej zóny predstavuje finálne štádium tvorby karpatského horského oblúka. Vrásnené vonkajšie pásmo Karpát namáhala kompresia smerujúca na S a SV, zatiaľ čo vnútorná a tylová oblasť Karpát bola oblasťou dilatácie v smere SV — JZ až V — Z. Veľkosť redukcie priestoru v čelných jednotkách vonkajších Karpát sa rovná roztváraníu priestoru vnútri a v tylovej oblasti Karpát. Stavba alpsko-karpatskej vnútornej zóny sa neukončila pozdĺž celého horského oblúka súčasne. Táto skutočnosť sa okrem iného odzrkadľuje vo vývoji jednotlivých sedimentačných priestorov a v migrácii subsidencie ako v čelnej hlbine, tak aj vo vnútorhorských panvách a v zadnej hlbine.

I. Kraus: **Prejavy kaolinizácie v oblasti Turčianskej kotliny**

V jadrových pohoriach Západných Karpát sa kôry zvetrávania zachovali len ojedinele a